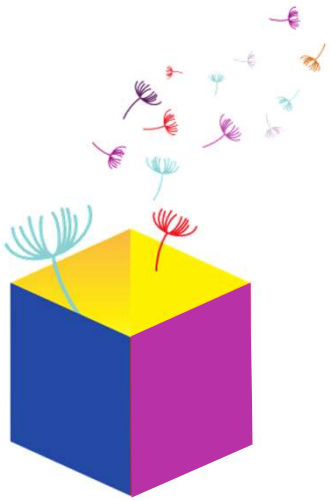

Báo cáo

KINH DOANH TẠI VIỆT NAM

Đánh giá của các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ

Đậu Anh Tuấn

Trưởng Ban Pháp chế,
Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

Hà Nội, 19/12/2019

Giới thiệu về nghiên cứu

Định nghĩa về "doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ"

Doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ

- Giám đốc, Tổng Giám đốc hoặc Chủ tịch Hội đồng quản trị là nữ hoặc;
- Có số thành viên/cổ đông là nữ từ 51% trở lên.

Mục tiêu của nghiên cứu

1. Tìm hiểu các đặc điểm chung của doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ tại Việt Nam.
2. Nhận diện thực trạng môi trường kinh doanh đối với các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ.
3. Đưa ra các giải pháp để nâng cao tính thuận lợi của môi trường kinh doanh với các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ.

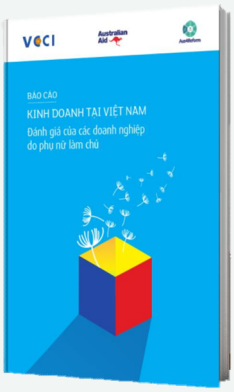

Phương pháp thực hiện

Phân tích số liệu từ kết quả khảo sát trên **10.000 doanh nghiệp** của Dự án Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI). PCI là cuộc điều tra doanh nghiệp thường niên lấy mẫu ngẫu nhiên phân tầng có quy mô lớn nhất được tiến hành hàng năm tại 63 tỉnh, thành phố.

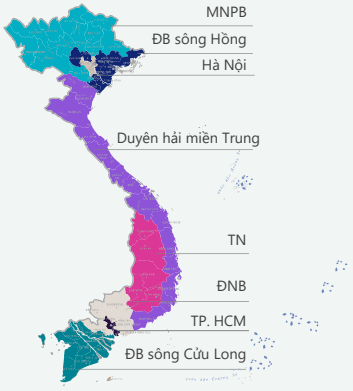

Loại hình doanh nghiệp

DN tư nhân | Công ty TNHH | Công ty cổ phần

×

Thời gian thành lập doanh nghiệp

<= 2005 | 2006 - 2015 | 2016 - 2019

×

Lĩnh vực hoạt động

SX-chế tạo | TM-DV | NN-LN-TS | Khai khoáng | Xây dựng

Bức tranh doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ ở Việt Nam

Tỷ lệ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ có xu hướng gia tăng

Tỷ lệ doanh nghiệp theo giới tính của chủ doanh nghiệp (%)

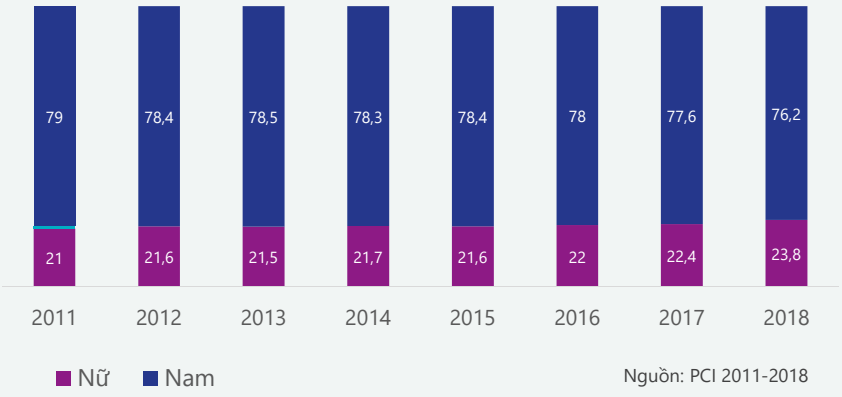

Nguồn: PCI 2011-2018

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Tỷ lệ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ có xu hướng gia tăng

24% | 285.689

Kết quả 23,8% trong điều tra của VCCI khá tương đồng với dữ liệu doanh nghiệp chính thức cấp quốc gia. Theo Cục Quản lý Đăng ký kinh doanh - Bộ Kế hoạch và Đầu tư, tính đến hết tháng 9 năm 2019, toàn quốc có 285.689 doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ, chiếm 24% tổng số doanh nghiệp cả nước.

3/4 doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ thuộc ngành thương mại – dịch vụ

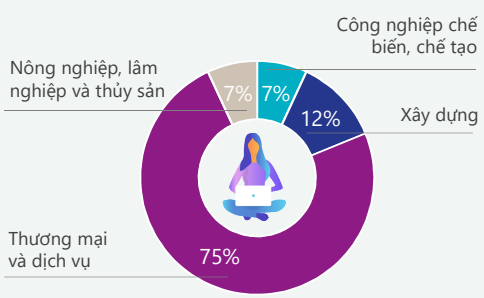

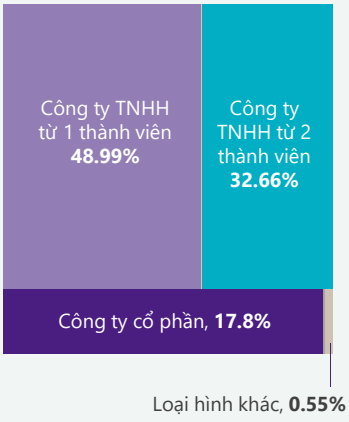

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Tỷ lệ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ còn khiêm tốn so với tỷ lệ các doanh nghiệp do nam giới làm chủ

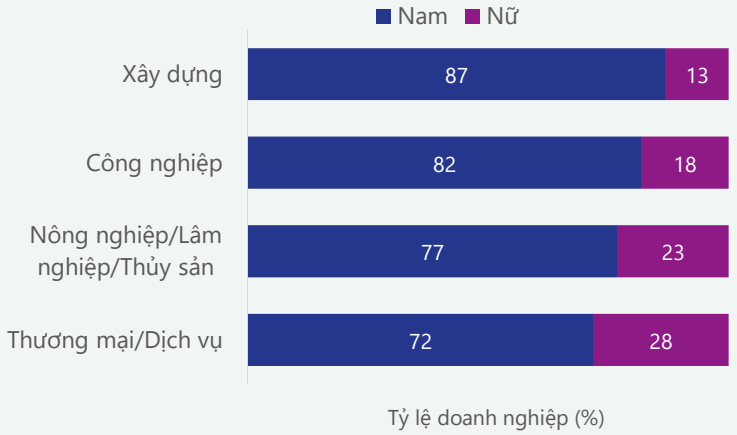

Phân bổ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ tại Việt Nam

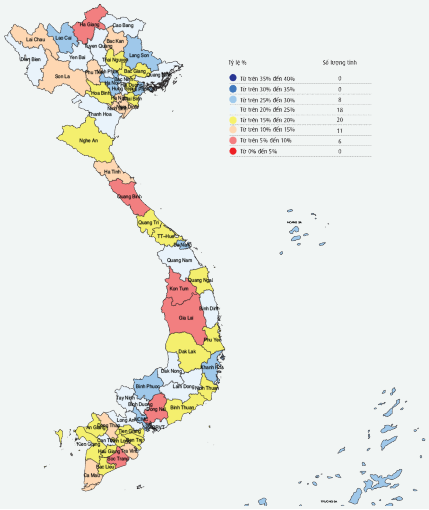

Top 10 tỉnh/thành phố có tỷ lệ doanh nghiệp nữ làm chủ cao nhất

Tỉnh/Thành phố	Tỷ lệ (%)
TP. Hồ Chí Minh	28.26
Hà Nội	26.92
Hải Phòng	26.75
Khánh Hòa	26.39
Lào Cai	25.61
Lạng Sơn	25.49
Bình Phước	25.48
Đà Nẵng	25.1
Quảng Ninh	24.95
Lâm Đồng	24.77

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Chủ doanh nghiệp nữ có trình độ học vấn cao

Có tới 68,6% nữ chủ doanh nghiệp có trình độ đại học và thạc sỹ quản trị kinh doanh, không khác nhiều so với tỷ lệ 71,9% ở nam.

68.6%

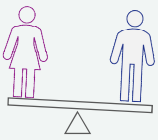

71.9%

Doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ xuất phát chủ yếu từ hộ kinh doanh

Có tới 68,6% doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ từng là hộ kinh doanh.

Các loại hình khác (doanh nghiệp được cổ phần hoá từ doanh nghiệp nhà nước địa phương hoặc trung ương, doanh nghiệp có một số cổ phần/phần vốn do cơ quan nhà nước hoặc doanh nghiệp nhà nước nắm giữ) chiếm tỷ lệ rất nhỏ (dưới 3,5%).

Chỉ có 0,4% doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ có cổ phiếu hiện đang được niêm yết tại Sàn giao dịch chứng khoán Tp. Hồ Chí Minh hoặc Hà Nội.

68,6%

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Quy mô sử dụng lao động nhỏ

Doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ chủ yếu sử dụng dưới 50 lao động.

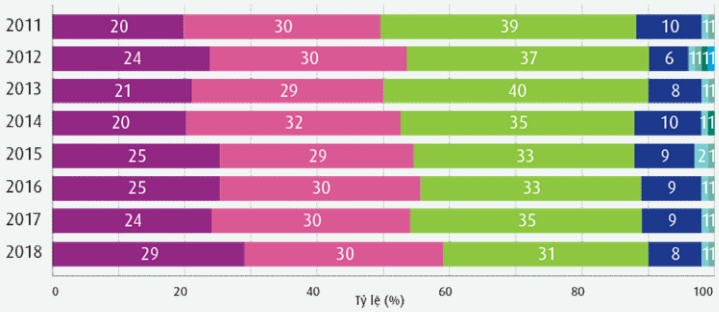

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2011-2018

Quy mô vốn khiêm tốn

Số doanh nghiệp có vốn kinh doanh từ 5 tỷ đồng trở xuống chiếm tỷ lệ nhiều nhất **(~69%)**.

Tỷ lệ này cao hơn so với các doanh nghiệp nam làm chủ (ở **khoảng 64-65%**).

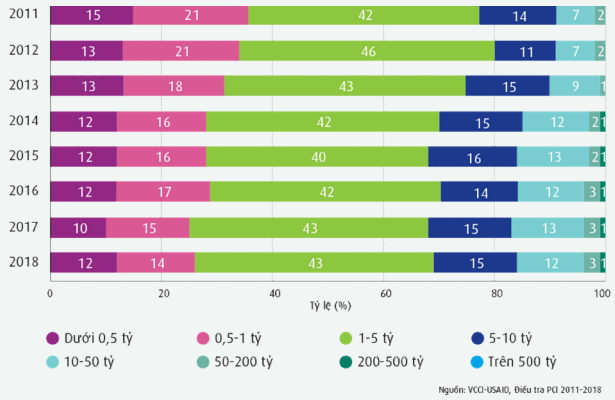

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2011-2018

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Quy mô vốn doanh nghiệp càng tăng thì tỷ lệ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ càng thấp

Nguồn: PCI 2018

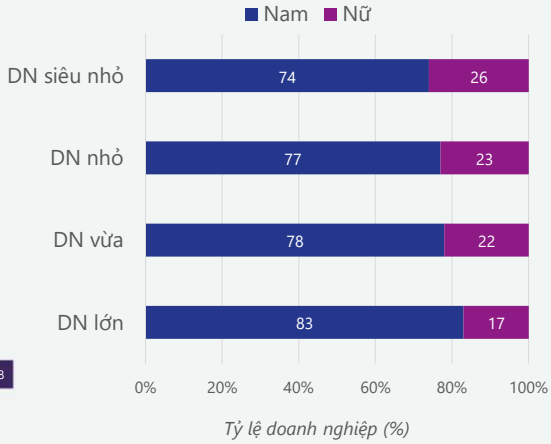

Doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ có kết quả kinh doanh không hề thua kém doanh nghiệp nam giới làm chủ

Kết quả kinh doanh trong năm vừa qua (tỷ lệ lựa chọn - %)

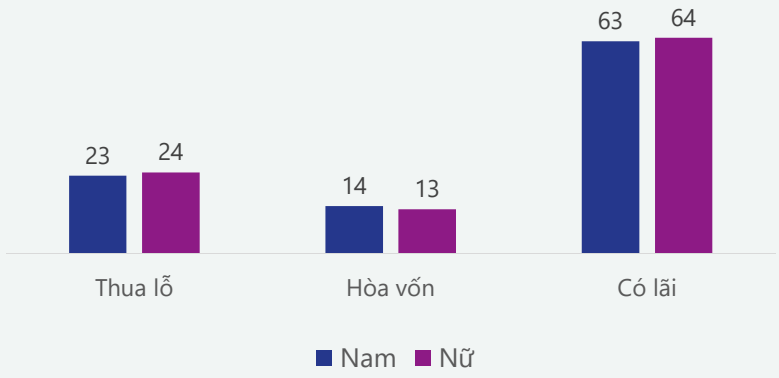

?

Thành quả tương đồng nhưng mức độ thuận lợi trong kinh doanh có tương đương?

Áp lực riêng của phụ nữ: cân bằng công việc và gia đình

*Bà **Nguyễn Thị Phương Thảo**, CEO Vietjet Air*

*"Phụ nữ Việt Nam phải quán xuyến việc nhà, từ những việc rất nhỏ như nấu ăn, trông con, hay cả việc... thắt cà vạt cho chồng. Nên biết làm sao, hãy cứ **nỗ lực gấp ba người thường**!"*

DOANHNHAN.VN

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU
BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Áp lực riêng của phụ nữ: Định kiến xã hội

"Phụ nữ thì giỏi việc nhà thôi chứ công việc kinh doanh, quản lý và điều hành thì biết gì mà làm, mà có làm thì cũng chắc gì đã hay"

"Phụ nữ có làm lãnh đạo thì làm cấp phó thôi. Người đứng đầu cần là đàn ông."

"Phụ nữ không chuyên tâm lo cho công việc bằng nam giới được, phụ nữ cần tập trung chăm lo gia đình con cái thì hơn."

"Phụ nữ kinh doanh hay ngại rủi ro, không dám làm, không dám quyết như nam giới được."

!

Doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ cũng phản ánh nhiều khó khăn trong kinh doanh không kém doanh nghiệp nam giới làm chủ

Tìm kiếm khách hàng và biến động thị trường là khó khăn hàng đầu

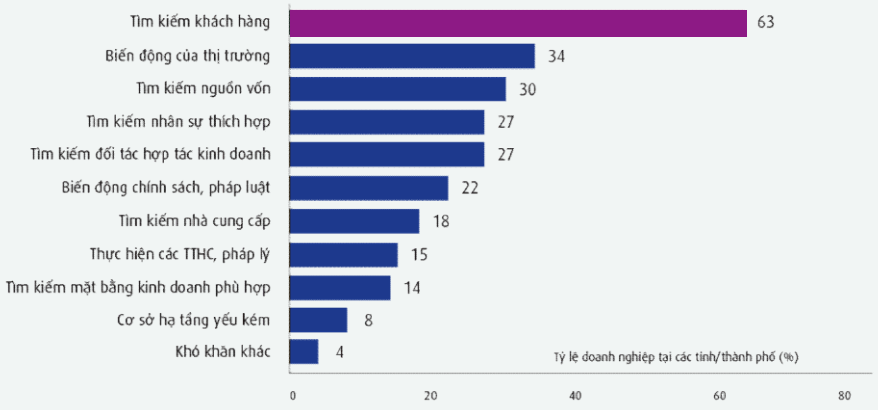

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2018

Tiếp cận nguồn vốn khó khăn (1): Thời hạn vay ngắn

doanh nghiệp
nam làm chủ

16,41 tháng

doanh nghiệp
do nữ làm chủ

13,74 tháng

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU
BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Tiếp cận nguồn vốn khó khăn (2): Chính sách tín dụng

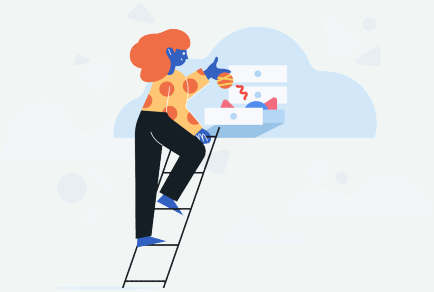

87.54% doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ tin rằng không thể vay vốn nếu không có tài sản thế chấp

64,43% cho rằng doanh nghiệp nhà nước được ưu ái hơn về lãi suất và các điều kiện cho vay so với doanh nghiệp tư nhân

40,5% doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ nhận thấy thủ tục vay vốn còn phiền hà

Tuyển dụng nhân sự khó khăn

Chỉ có **29,3%** chủ doanh nghiệp nữ cho rằng lao động tại tỉnh đáp ứng hoàn toàn nhu cầu sử dụng; **61,9%** cho rằng chỉ đáp ứng một phần.

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU
BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Khó khăn khi xây dựng các mối quan hệ đối tác

*"Phụ nữ kinh doanh luôn thiệt thòi hơn so với nam giới bất cứ khi nào bởi **cơ hội kinh doanh lệ thuộc vào các mối quan hệ**. Lý do, sau giờ làm việc nếu nam giới vẫn có thể giao tiếp ngoài xã hội, tìm kiếm cơ hội kinh doanh thì trái lại phần lớn phụ nữ phải trở về nhà. Thiên chức bẩm sinh của phụ nữ đã thu hẹp khả năng họ tiếp cận với nhiều cơ hội."*

Bà **Nguyễn Thị Mai Thanh**,
Chủ tịch REE

https://forbesvietnam.com.vn/thao-luan/phu-nu-kinh-doanh-va-suc-manh-can-bang-329.html

Khó dự đoán được những biến động về chính sách

70.8% nữ chủ DN không dự đoán được sự thay đổi trong pháp luật của trung ương — **66.3%**

66.7% nữ chủ DN không dự đoán được sự thay đổi trong pháp luật của tỉnh — **63.1%**

70.7% nữ chủ DN không dự đoán được việc thực hiện của tỉnh đối với quy định pháp luật trung ương — **65.8%**

DN nam làm chủ có tỷ lệ tương ứng thấp hơn

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU
BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
MÔI TRƯỜNG KINH DOANH DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ
DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ

Kế hoạch sản xuất kinh doanh trong 2 năm tới

Triển vọng thay đổi quy mô sản xuất kinh doanh trong 2 năm tới?
(Tỷ lệ doanh nghiệp lựa chọn - %)

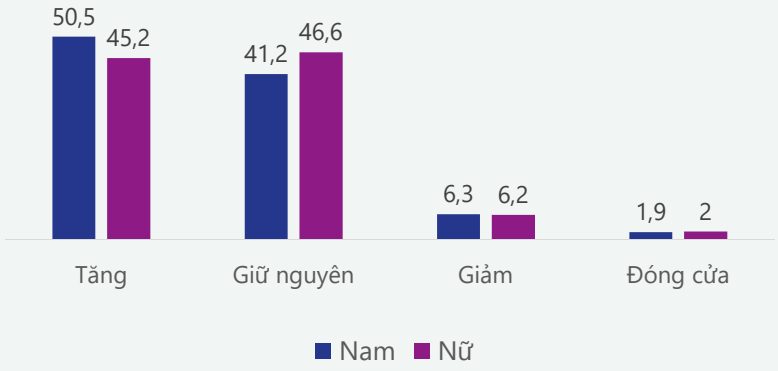

Môi trường kinh doanh dưới góc nhìn của doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ

Về tổng thể, chất lượng môi trường kinh doanh được các doanh nghiệp nữ chủ đánh giá ở mức điểm trung bình khá

Điểm số PCI tổng hợp phân nếu chia theo giới tính của chủ doanh nghiệp

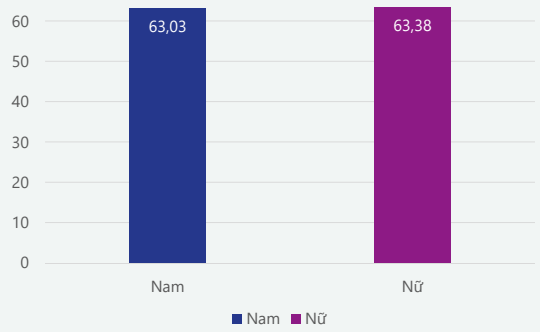

Theo **Chỉ số nữ doanh nhân của Mastercard (MIWE) 2019** vừa được công bố ngày 26 tháng 11 năm 2019, Việt Nam nằm trong tốp 20 thị trường là nơi các nữ doanh nhân có được điều kiện thuận lợi nhất để phát triển, là một trong bảy thị trường được đánh giá có mức độ bình đẳng giới cao trong các hoạt động khởi nghiệp

Tính minh bạch thông tin và gia nhập thị trường là hai khía cạnh doanh nghiệp do nữ phụ nữ làm chủ kém lạc quan hơn

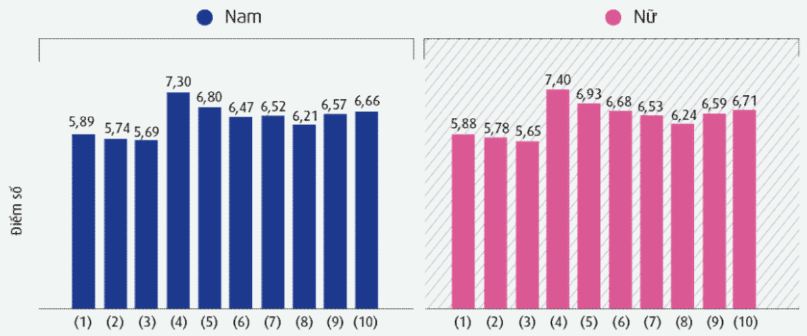

(1) Gia nhập thị trường
(2) Tiếp cận đất đai
(3) Minh bạch
(4) Chi phí thời gian
(5) Chi phí không chính thức
(6) Cạnh tranh bình đẳng
(7) Tính năng động
(8) Dịch vụ hỗ trợ kinh doanh
(9) Đào tạo lao động
(10) Thiết chế pháp lý & an ninh trật tự

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2018

Nhiều loại thông tin, tài liệu khó tiếp cận dù theo quy định là phải công khai

Tỷ lệ DN do phụ nữ làm chủ cho rằng tiếp cận "Rất dễ" hoặc "Tương đối dễ"

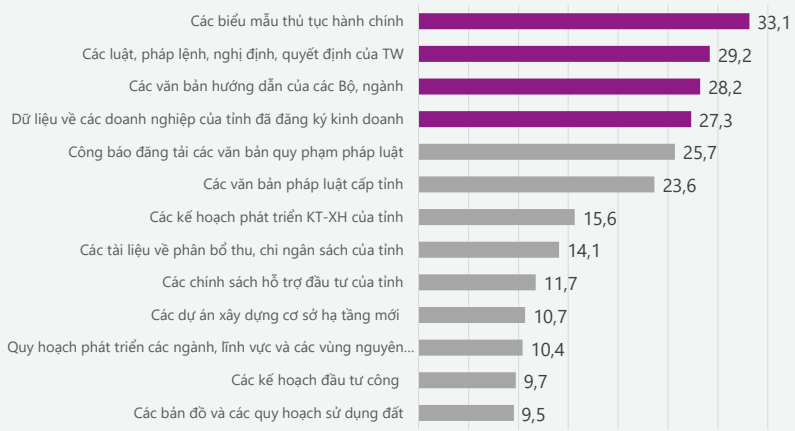

Khó khăn khi gia nhập thị trường

20% doanh nghiệp nữ làm chủ phải chờ hơn 1 tháng mới có đủ các loại giấy phép cần thiết.

34% cho biết gặp khó khăn khi xin các loại giấy chứng nhận đủ điều kiện kinh doanh.

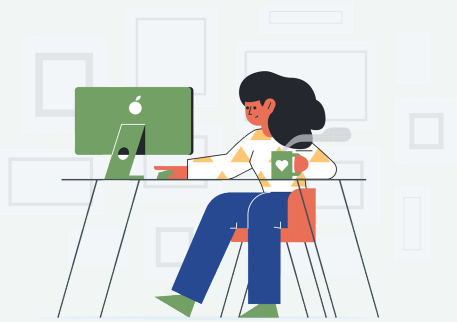

*"Khởi nghiệp là một con đường **rất khổ và cô đơn**, vì bạn bè xung quanh khó để hiểu được bạn, bắt kịp ý tưởng của bạn."*

Bà **Thái Vân Linh**,
Giám đốc chiến lược VinaCapital

https://news.zing.vn/thai-van-linh-toi-khong-du-nhu-ca-map-nhung-duoc-so-cung-tu-tin-post872684.html

"Tôi rất khâm phục các chị em tự xây dựng doanh nghiệp. Ngoài ý tưởng, họ cần có người hỗ trợ và rất nhiều thứ cần chuẩn bị. Quan trọng là ý chí không buông bỏ, nếu mình biết mình làm đúng thì cứ đi tới, từng bước một. Tôi nghĩ những người có ý chí, kiến thức, đam mê sẽ thành công."

Bà **Mai Kiều Liên**,
Tổng Giám đốc Vinamilk

https://forbesvietnam.com.vn/tin-cap-nhat/hanh-trinh-xay-dung-thanh-tuu-tron-doi-cua-mai-kieu-lien-4636.html

Các thủ tục hành chính về đất đai còn phức tạp

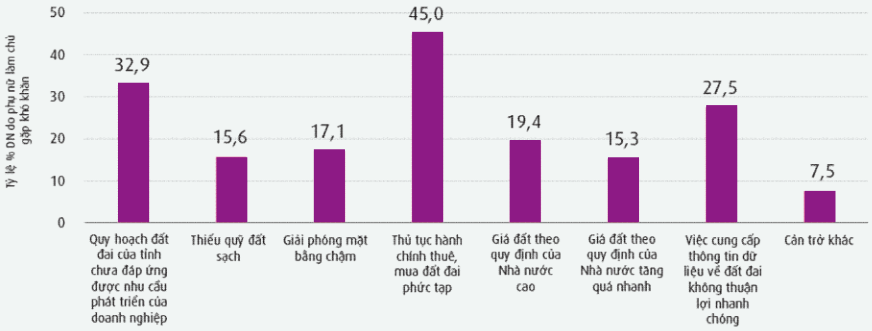

Dịch vụ hỗ trợ kinh doanh đối với các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ

Tỷ lệ doanh nghiệp nữ chủ nhận biết các chính sách hỗ trợ tại địa phương còn khá khiêm tốn

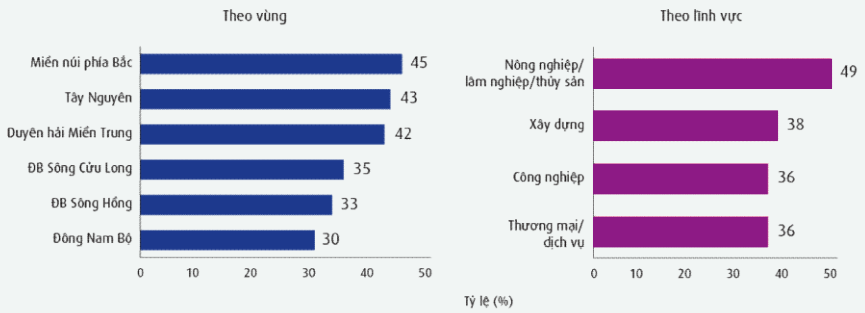

Tỷ lệ doanh nghiệp do nữ làm chủ được hưởng hỗ trợ có thể cải thiện hơn

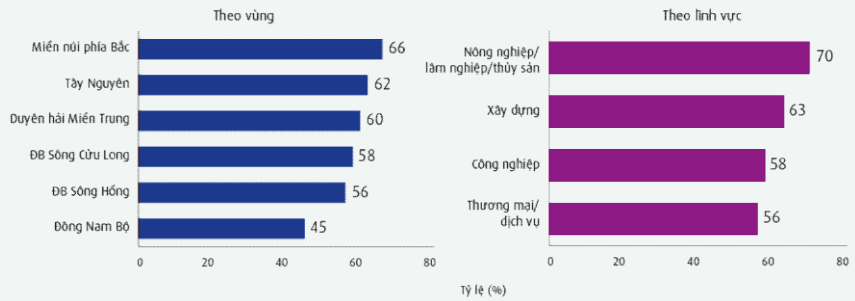

* *Chú thích:* Tính toán trong số doanh nghiệp có biết tới các chính sách hỗ trợ.

GIỚI THIỆU VỀ NGHIÊN CỨU | BỨC TRANH DOANH NGHIỆP DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | MÔI TRƯỜNG KD DƯỚI GÓC NHÌN CỦA DN DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ | **DỊCH VỤ HỖ TRỢ KINH DOANH CHO DOANH NGHIỆP PHỤ NỮ LÀM CHỦ**

Trở ngại chính khiến doanh nghiệp chưa nhận hỗ trợ nằm ở sự phức tạp của thủ tục xin hỗ trợ

*Nhận định: Thủ tục nhận các chính sách hỗ trợ là **đơn giản***

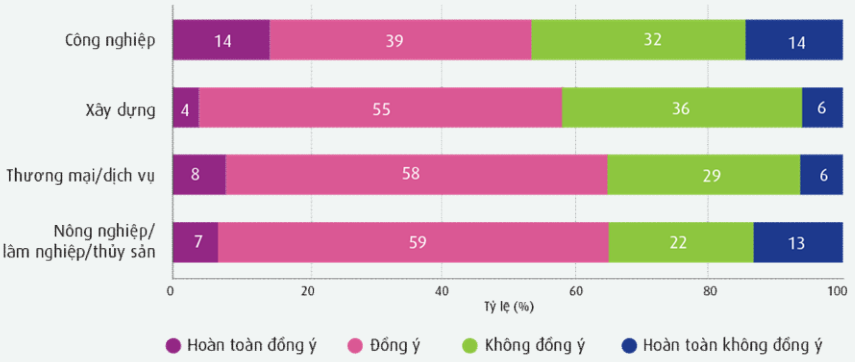

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2018

Tại các địa phương, chất lượng dịch vụ hỗ trợ kinh doanh khá hạn chế

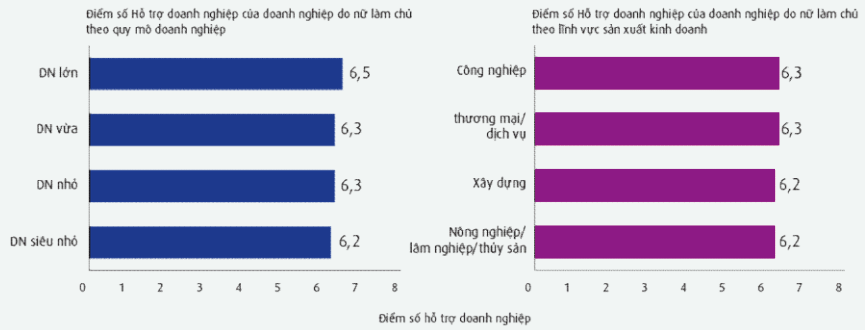

Nguồn: VCCI-USAID, Điều tra PCI 2018

*"Doanh nghiệp chưa mặn mà vì chính sách của mình chưa hấp dẫn. **Chính sách cần phải thay đổi** rất nhiều để khích lệ cộng đồng doanh nhân."*

Bà **Thái Hương**,
Tổng Giám đốc Ngân hàng Bắc Á

https://news.zing.vn/ba-thai-huong-nguoi-ta-bao-toi-chem-gio-sua-ba-sach-thi-ai-ban-post818964.html

Kết luận và khuyến nghị

Kết luận

Trong những năm gần đây, Việt Nam là quốc gia có nhiều tiến bộ về bình đẳng giới. Phụ nữ ngày càng có vai trò quan trọng trong khu vực doanh nghiệp và nền kinh tế.

Tuy nhiên, chỉ tiêu "Tỷ lệ nữ làm chủ doanh nghiệp đạt 30% vào năm 2015 và từ 35% trở lên vào năm 2020" đã không đạt được theo như Chiến lược quốc gia về bình đẳng giới giai đoạn 2011-2020.

Các chủ doanh nghiệp nữ vẫn cho biết doanh nghiệp gặp nhiều khó khăn, trở ngại về môi trường kinh doanh và các định kiến xã hội.

Việc cải thiện môi trường kinh doanh, thúc đẩy dịch vụ hỗ trợ kinh doanh và học hỏi các thực tiễn tốt từ các quốc gia trên thế giới là rất cần thiết để đạt được các mục tiêu về bình đẳng giới trong hoạt động kinh tế.

Khuyến nghị

1. Tiếp tục tăng cường nhận thức về bình đẳng giới thực chất đối với cộng đồng, phụ nữ, thành viên gia đình, nhà hoạch định chính sách…
2. Chính phủ hoàn thiện chính sách và pháp luật để thúc đẩy phụ nữ khởi nghiệp và phát triển doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ, cẩn trọng khi đánh giá tác động về giới, lồng ghép giới trong chính sách
3. Chính phủ tiếp tục cải thiện môi trường kinh doanh chung, đẩy mạnh cải thiện tính minh bạch và tiếp cận thông tin, gia nhập thị trường và tiếp cận đất đai
4. Chính phủ xây dựng khung chiến lược quốc gia về phát triển doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ
5. Nhà nước thúc đẩy thị trường cung cấp dịch vụ hỗ trợ kinh doanh, nâng cao năng lực cho các chủ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ
6. Xây dựng mạng lưới, nâng cao năng lực cho các tổ chức đại diện doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ
7. Sự vào cuộc của chính quyền địa phương: thực thi hiệu quả chính sách và quy định pháp luật của trung ương, chủ động triển khai hỗ trợ tại địa phương

Cuối cùng,
xin chúc các nữ doanh nhân thành công hơn nữa và trở thành những người lãnh đạo truyền cảm hứng!

VCCI

Australian Aid

Xin cảm ơn quý vị!

Đậu Anh Tuấn

Trưởng Ban Pháp chế,
Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

Hà Nội, 19/12/2019